

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Des. Erasmi Familiarium colloquiorum opus

Erasmus, Desiderius

[Heidelberg], [ca. 1615]

Des. Erasmvs Roterodamvs de Vtilitate Colloquiorum ad Lectorem

[urn:nbn:de:bsz:31-109179](#)

DES. ERASMVS ROTERO-
DAMVS DE UTILITYATE COL-
loquiorum ad Lectorem.

ADEO nunc in omnes & in omnia per universum orbem gravissatur comitata Furiis in diabolis, ut tutum non sit ullum emittere librum, nisi satellitio munitum. Quāquam quid satis esse tutum possit adversus sycophantē morsum, qui velut aspis ad vocem incantantis ita ad omnem purgationem, quamvis iustissimam, obturat aures? Prima pars huius operis, qua mea fuit & non mea, temeritate cuiusdam erat edita. Quam cum ingenti applausu viderem exceptam à studiosis, abusus sum affectu vulgaris ad profectum studiorum. Quandoquidem nec medici semper agrotis ministrant saluberrima, sed illi non nihil concedunt ob hoc ipsum, quod vehementer appetant. Itidem mihi visum est, hoc genitus illecebris inescare teneram etatem, que iucundia faciliter ducitur, quam serius aut exactius. Itaque quo editum erat repurgavi, deinde adieci, que moribus etiam formandis conducerent, veluti irrepens in animos adolescentum, quos recte scripsit Aristoteles in idoneos auditores Ethicę philosophię, duntaxat eius, que serius preceptis traditur. Quod si quis clamet, indecorum homini seni sic pueriliter ludere, nihil moror, quam pueriliter, modo utiliter. Et si laudantur literatores etate profecti, qui pueritia crustalis blandiuntur, clementia velint ut discere prima: mihi non arbitror virtus verti debere, quod simili studio inventarem illecto, vel ade-

Ccc 4 legan-

legantiam Latini sermonis, vel ad pietatem. Adde quod bona prudentia pars est, nosse stultas vulgi cupiditates & absurdas opiniones. Eas arbitror satius ex hoc libello discere, quam experientiam, sutorum magistrâ. Multis amara sunt Grammatices precepta. Aristotelis Ethica non est apta pueris. Theologia Scotti minus, ne viris quidem admodum utilis, ad parandam bonam mentem: Et plurimum habet momenti, gustum optimarum rerum protinus inservisse teneris animis. Et haud scio an quicquam discitur felicius, quam quod ludendo discitur. Est hoc nimirum sanctissimum fallendi genus, per imposturam dare beneficium. Laudantur enim medici, qui sic fallunt agrotos. Et tamen si nihil aliud hic quam nugatus fuisset, videbantur latiri nunc, quoniam preter lingue politiam in persi quedam, quem mentem instruant ad religionem, calumniantur, ac perinde, quasi dogmata Christianae professionis hic serio pronuncientur, ita syllabas etiam ad vivum excutiant. Id quam faciant inique, magis erit perspicuum, ubi declararo colloquiorum aliquot non vulgarem utilitatem. Ut enim omittam tot series sententias mediis iocis admixtas, tot fabulas, tot historias, tot rerum naturas dignas cognitu: In colloquio de visendo loca sacra, cohabetur superstitionis & immodicus quorundam affectus, qui summa pietatem esse ducunt, vidisse Hierosolimam, & hoc per tanta terrarum marisq; spacia currunt senes Episcopi, relicto greg-e, qui curandus erat: buc viri principes, relicta familiâ ac ditione: buc matri,

E P I S T O L A.

777

riti, relictis domi liberis & uxore, quorum moribus ac pudicitie necessarius erat custos: hic adolescentes ac foeminae, non sine gravi discrimine morum & integritatis. Quidam etiam iterum atque iterum recurrunt, nec aliud faciunt per omnem vitam, & interim superstitioni, inconsistiae, stultitiae, temeritati pretextitur religionis titulus, ac desertor suorum, contra doctrinam Pauli, sanctimonia laudem auferit: ac sibi quoque pietatis omnes numeros explesse videtur. Paul.1. Timoth.2. intrepidè pronunciat: Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem abnegavit, & est infideli deterior. At qui hic paulus loqui videtur de viduis, qua liberòs atque nepotes negligunt, idque praetextu religionis, dum se mancipent obsequiis Ecclesie. Quid dicturus de maritis, qui destitutis teneris liberis, uxore iuvencula, idq; in re tenui profiscuntur Hierosolymam? Ex multis unicum exemplum proferam, nec tam recentis, ut metuenda sit invidia: nec tam vetus quin nepotes supersint, quos damni magnitudo non sinit oblivisci rei gestæ. Vir quidam prepotens decreverat ante mortem invisere Hierosolymam, pio quidem animo, sed parvum felici consilio. Rebus igitur ordinatis, facultatum omnium, uxor, quam gravida reliquit, oppidorum & arcium curam, tutelamq; commisit Archiepiscopo, cœu parenti. Vbi rumor allatus est, hominem in ea peregrinatione perisse. Archiepiscopus pro parente gessit predonem, occupavit possessiones omnes defuncti: denique &

Cco 5 arcens

arcem munitiorem, in quam gravida confugerat, vi expugnavit: & ne supereisset ultior atrocissimi facti, gravida confossa simul cum foetu perire. Nonne pius erat, tali viro dissuadere periculosa, & non necessariam profectionem: Huius generis quam multa reperiantur exempla, ceteris astimadum relinqu. Ne quid interim dicam de sumtibus, quos, ut fateamur non omnino perire, tamen nemo prudens non farebitur in usus longè meliores expendi potuisse. Quod autem ad religionem attinet, D. Hieronymus laudat Hilarionem, quod cum esse Palæstinus & in Palæstina viveret, tamē semel duntaxat viserit Hierosolymam, ob loci viciniam, ne videretur contempnere loca sacra. Si meritò laudatus est Hilarion, quod abstinuit ab Hierosolyma, tam vicinus, ne Deum angusto loco clandere videatur: semel tantum adierit, ob loci propinquitatem, ne quos offendere: quid dicendum de his, qui ex Anglia & Scotia, tanti impediis, per tot discrimina petunt Hierosolymam, præsertim domi reliéis charissimis, quibus iuxta doctrinam Apostoli debent perpetuam curam? Clamat sanctus Hieronymus: Non magnum est Hierosolymis fuisse, sed bene vixisse magnum est. Et tamen ætate Hieronymi probabile est, evidentera vestigia veterum monumentorum extitisse, quam nunc extant. De votis disputationem aliis relinquo, tantum hoc agit colloquium, ne quis temere talia vota suscipiat: id esse verum declarant hac mea verba: Præsertim quum domi haberem uxorem, integra adhuc ætate, liberos &

beros & familiam, quæ pendebat ex me, & operâ
meâ quotidianaâ alcebatur: & cetera, quæ sequuntur.
De votis igitur susceptis nichil dicam, nisi quod se
summus esse pontifex, non admodum gravare relaxarem obstriclos. In suscipiendo, quemadmodum
fato fieri posse, ut aliquis cum fructu pietatis eat.
Hierosolymam: ita nō dubitarem, multis, ex rerum
circumstantiis, dare consilium, ut eas impensas tem
pus & operam insumerent in alia, quæ propius con
ducunt ad veram pietatem. Hec arbitror esse pias,
eq; consideratâ multorum vel levitate, vel igno
rantiâ, vel superstitione, visum est super ea remo
nere inventutem: neg, video, quos offendere debeat
hac admonitio, nisi forte quosdam istos, quibus char
rior est questus, quam pietas.

Nec illuc damno pontificias indulgentias, aut di
plomata, sed taxo nugacissimum nugatorem, qui ne
cogitans quidem de corrigenda vita, totam spem
collocarit in condonationibus humanis. Hic si quis
mihi consideret, quanta iactura pietatis nata sit in
ter mortales, partim eorum virtut, qui profitaunt
pontificias indulgentias, partim eorum culpâ, qui
illæ secus quam oportet accipiunt, fatebitur opera
precium, inventutem super hac re commonitatem es
se. Verum hoc modo parum consultum est commis
sionarii? Audi, ô bone, si viri boni sunt, gaudebunt
esse monitos simplices: sin potior est illis questus
quam pietas, valeant.

In colloquio de captandis sacerdotiis, taxo eos,
qui Romam curvantur, venanturq; sacerdotia, cre
bro

brò gravi iacturâ tum morum , tum pecunie: eog deduco sermonem , ut sacerdos pro concubinali- ctione bonorum authorum semet oblectet .

In militis confessione , taxo facinora militum , & impiam militum confessionem , ut adolescentes ab eiusmodi moribus abhorreant .

In monitis pædagogicis doceo puerum verecundiam , ac mores etati decoros .

In pietate puerili , nōnne piis preceptis imbuo puerilem animum ad studium pietatis ? Nam quod quidam arrodebat de confessione , mera fuit calumnia , cui iam pridem respondi . Doceo confessio- nem esse suspiciendam , perinde quasi nobis esset in- stituta à Christo . Cæterū an id sit factum , nec re- fellere est animus nec adseverare , quod nec mihi satis persuasum est , nec aliis probare possim . Quod autem admoneo de genere vite serio diligendo , dé- que feligendo sacerdote , cui committas arcanata , iudicabam adolescentibus esse necessarium : nec video cur me debeat pœnitere . At sic erunt pau- ciores monachi & sacerdotes ? Fortassis erunt , sed meliores . Idem probabit quisquis verè monachus est . Porrò qui venantur proselytos vel adpra- dam vel ad superstitionem , dignissimi sunt , qui omnibus omnium scriptis traducantur , quo res- plicant .

In convivio profano non damno constitutiones ecclesiæ de ieiuniis , ac delectu ciborum , sed indicco superstitionem quorundam , qui his plus tribuunt , quam oportet , negligentes eorum , quæ magis fa- ciunt

ciunt ad pietatem, damnoque eorum crudelitatem, qui hac exigant ab his, a quibus ecclesia mens non exigit: item eorum preposteram sanctimoniam, qui ex huiusmodi rebus contemnunt proximum. Hic si quis reputet quanta verapietatis lues hinc nata sit inter mortales, fatebitur vix aliam admonitionem esse magis necessariam: sed hac de re copiosius alias respondebimus.

In convivio religioso quum omnes faciam alienos a sacris, omnes coningatos satis doceo, quale debet esse convivium omnium Christianorum. Ad quam formam si sacerdotes quidam & monachi conferant sua convivia, intelligent quantum absint ab ea perfectione, qua conveniebat illos laicos antecellere.

In apoteosis doceo quantum honoris debeatur egregiis viris, qui suis vigiliis benemeritis sunt liberalibus studiis.

Sunt inepti, quibus colloquium proci & puellæ videatur lascivum, quum nihil singi possit castius. Si res honesta est matrimonium, & procum agere honestum est. Atqui utinam omnes proci tales essent, qualem hic fingo, nec aliis colloquiis coirent matrimonia! Quid facias ipsis ingenii tetricis, & ab omnibus gratiis alienis, quibus impudicum videtur, quicquid amicum est ac festivum? Hec puerilla negat proco discessuro osculum, quo totam virginitatem illi servet illibatam. Quid autem nunc vulgo non dant puella procis: Deinde non vident quam multa philosophica sint inspersa iocis de non præci-

principitando coningio, de delectu non solum corporum, sed multò magis animorum, de firmitate coniugii, de non contrahendo matrimonio sine consentia parentum, de castè colendo matrimonio, de sancte educandis libertatibus: postremò puerilla comprecatur Christum, ut illius auspiciis sit felix connubium. Hec non convenit scire iuvenes? Et qui hanc lectiōnem ob lasciviam putant esse noxiāam puerie, patinuntur illis prelegi Plautum & facetias Pogii. Praeterea iudicia!

In virginē Misogamo detestor eos, qui adolescentes aut puellas invitis parentibus pelliciunt in monasterium, abutentes illorum vel simplicitate, vel superstitione, persuadentes eis nō esse spem salutis extra monasteria. Nisi talibus piscatoriis plenus est mundus, nisi innumera felicissima ingenia per istos infelicissimè sepiuntur ac defodiuntur viva, quæ fuisse electa vasa Domini, si iudicio sumpsissent institutum naturæ congruens, non rectè admonui: at si quando cogar in hoc argumento proferre quod sentio, sic depingam, & plagiarios illos, & ipsius mali magnitudinem, ut nullus non fassurus sit, me non sine causa hec monuisse: quamquam civiliter id quidem à me factum est, ne malis daretur ansa delinquendi. In proximo colloquio non induco virginem, quæ professā mutarit institutum, sed quæ ante peractam professionem redierit ad parentes, quos habebat optimos.

In Memphis quām multa sunt philosophica,

de

de calandis maritorū vitiis, de non interrumpenda coniugum benevolentia, de sarcendi offensis, de corrīgēndis maritorum morib⁹, de obsequiis erga maritos? Quid alīnd docet Plutarchus, Aristoteles, & Xenophon, nī quod hīc personē vitam quandam addunt orationi.

In colloquio militis & Carthusiani, simul depingo & insaniam iuvenum, qui procurrunt ad bellam: & pī Carthusiani vitam, quæ sine studiorum amore non potest non esse tristis & inanem.

In Pseudocheo depingo quorundam ingenia, qui nati sunt ad mentiendum, quo quidem hominum genere nihil execrabilius: utinam esset rarius.

In colloquio adolescentis & scorti, nōnne & Inzpanaria facio casta? Quid autem dici potuit effaciens, vel ad inferendam adolescentum animis pudicitiae curam, vel ad revocandas ab instituto, non minus ærumnoso quam turpi, pueras ad questum expositas? Vnica vox commovit quosdam, quod impudica puella blandiens adolescenti, vocat illum suam mentulam, quem hoc apud nos vulgatissimum sit, etiam honestis matronis. Hoc qui ferre non potest, pro mea mentula scribat mea voluptas, aye si quid alīnd mavult.

In convivio poētico doceo, cuiusmodi debeat esse convivium inter studiosos, parcum, sed festivum & hilare, conditum literatis fabulis sine rixis, sine obireclatione, sine turpiloquio. In inquisitione doceo, summam Catholice professionis, idque aliquantò vividius ac liquidius, quam do-

cent

cent Theologi quidam magni nominis, inter quos
pono & Gersonem, quem interim honoris causa no-
mino. Ideò porrò singo personam Lutherani, quo fa-
cilius redeant in concordiam, inter quos de præci-
puis articulis orthodoxæ professionis convenit, et
iam si reliquam inquisitionis partem non addidi,
propter hæc exulceratissima tempora.

In senili colloquio, quam multa velut in spe-
culo exhibentur, quæ vel fugienda sunt in vita,
vel vitam reddunt tranquillam? Hæc prestat
adolescentes ex festivis colloquiis, quam experi-
mentis discere. Socrates philosophiam è cœlo deduc-
xit in terras: ego philosophiam etiam in lusus,
confabulationes, & compotationes deduxi. Opor-
tet enim & iudicra Christianorum sapere philo-
sophiam.

In Ptochoplusiis quam multa sunt, ad quæ pastores
rusticani, rudes & indocti, nihil minus quam pa-
stores, possint suam vitam corriger? Prætereagad
tollendam stultam gloriam vestium, rursus ad coer-
cendam illorum insaniam, qui monachorum cul-
tum execrantur, quasi per se mala sit vestis. Et obi-
ter describitur forma, quales esse debeant monachi,
qui per vicos obambulant. Neque enim admodum
multi tales sunt, quales hic describo.

In erudita puella, simul & Paulæ, Eustochii, Mar-
celle, vetus exemplum renovo: quæ cum integritate
morum coniunxerunt studium literarum: &
monachos Abbatesq; sacrorum studiorum osores,
luxui, otio, venationibus alcæq;, deditos puella con-
ingatæ

ROT.
minis, interne
bonoris causam
sue heretici
ter possit sepe
una cunctis, d
tem non ali
ora.
dia solerit h
da sum in riu
L. Ha phe
e, quae exp
universitate deca
erant in his,
s dedux. Om
m sapientia
ad quae phe
nsa pamp
Primum
rursum ad
taceruntur
sefia. Et d
ant homin
ne admodum
rochii. Ma
ne sanguini
cavum. E
runt dñe
pudic
qua

E P I S T O L A.

785

iugatae exemplo extimulo ad aliud studiorum ge-
nus, ipsis magis congruens.

Inspecto detego technas impostorum, qui credu-
lis simplicium animis solent illudere, singentes ap-
paritiones dæmonum, & animarum, vocesq; divi-
nas. Quantam verò pestem ha& prestigie invexe-
runt pietati Christianæ? Quoniam autem rudis
ac simplex etas, huiusmodi fraudibus potissimum
est obnoxia, visum est exemplo non in ameno de-
pingere modum imposture. Sic impositum fuit Ce-
lestino pontifici Romano. Sic Bernæ delusus invenis
à monachis. Sic commentitiis oraculis & hodie plu-
rimi deluduntur.

Nec minima pars humanarum calamitatum
est Alcumistica, que doctis etiam & cordatis viris
imponit: adeò morbus hic adlubescit, si quem cor-
ripuerit. Huic affinis est magia, eodem nomine, sed
cognomine blandiens naturalis.

Similes imposturas taxo in Hippoplano, & Pto-
chologia, rursus in convivio fabuloso. Ex his si nihil
aliud disceret pueri, quam latine loqui, quanto plus
laudis mea meretur industria, qui per lusum ac vo-
luptatem id facio, quam illorum, qui misera inven-
tuti Mammetreptos, Brachilogos, Catholicontas,
& significandi modos obtrudebant.

In puerpera, præter rerum naturalium co-
gnitionem, quam multa sunt moralia de cura ma-
trum erga liberos, primum infantes, mox gran-
diores.

In peregrinatione religionis ergo, taxo istos qui
Ddd per

per tumultum eiecerunt omnes imagines è templis: rursus eos qui insaniunt in peregrinationes, quæ suscipiuntur prætextu religionis; unde iam & sodalitates inventæ sunt. Qui Hierosolymæ fuerunt, equites aurati vocantur, seq; fratres vocant, & in die palmarum serio rem agunt ridiculam, fane trahentes asinum, ipsi non multum differentes ab asino ligneo, quem trahunt. Id imitatis sunt, qui compostellam adierunt. Dentur hæc sane, dentur affectibus hominum: at non ferendum quod hinc sibi vendicant pietatem. Notantur & ii, qui reliquias incertas pro certis ostendunt, qui his plus tribuunt quam oportet, qui quæstum ex his sordide faciunt.

In funere, quoniam mors arguere soler Christiam fiduciam, in duobus idiotis depinxi diversum moris genus, velut imagine vivâ ponens ob oculos dissimilem excessum eorum, qui fidunt rebus commentitiis, & qui spem salutis fixerunt in misericordia Domini: obiter taxans divitium, stultissimam ambitionem, qui luxum ac superbiam suam & ultra mortem proferunt, quam mors saltem debebat auferre: simul eorum perstringens vitium, qui sui compendii gratia, stultitiam locupletum abutuntur, quam ipsi potissimum debebât corriger. Quis enim andebit libere monere potentes ac divites, si monachi, qui se profitentur mundo mortuos palpantur illorum vitis? Si nulli tales sunt, quales descripsi, tamen ostensum est exemplum, quod oportet vitari: si vulgo referuntur longè his,

que

que proposuimus, execrabiliora: qui sunt equi, meam agnoscant civilitatem, suumq; vitium corrigant, & si vito vacant ipsi, altos peccantes, vel emendent, vel coercent. Nullum ordinem perstrinximus, nisi forte totum Christianis num infamat, qui quicquam monendi gratiâ dixerit in corruptos Christianorum mores. Quostantopore monet honos ordinis, eos imprimis compescere debebat qui palam factis suis debonestant ordinem. Nunc quum illos ut germanos sodales agnoscant, foveant ac tueantur: quâ fronte causantur à benè monente lodi existimationem ordinis. Quanquam que ratio dictat sic habendam huies aut illius humanae soliditatis rationem, ut publicam Christianorum utilitatem negligas?

In differentia verborum ac rerum, taxo præpœtra quorundam iudicia.

In convivio vario commonistro rem civilitati congruam.

In Charonte detestor bellum inter Christianos.

In synodo grammaticorum rideo studium cuiusdam Carthusiani, suo iudicio doctissimi: qui quum in Gracas literas soleat stultissimè debacchari, nunc libro suo indiderit Graciam titulum, sed ridiculè anticomaritas dicens, quos appellare poterat antisarianos, vel antidiomarianos.

In Cyclope taxo quosdam, qui evangelium semper habent in ore, quum in vita nihil sit evangelicum.

In coningio impari pono ob oculos vulgi stultitiam, qui in sponsalibus supputant dotis modum, nec id

Dad 2 ratis.

rationem vocant sponsi scabiem, leprâ detersorem.
Atq; id hodie fit tam passim, ut nemo miretur, quum
nihil sit in liberos crudelius.

In ementia nobilitate depingo genus hominum,
qui sub umbra nobilitatis existimant sibi nihil non
licere, quæ præcipua pestis est Germanie.

In Senatulo traducturus eram virtus quedam mu-
lierum, sed civiliter, ne quis expectet tale quippiam,
quale habet Iuvenal.

Verum hoc agenti, obortus est quidam ut pœdē
avutio, lupus, ut aiunt, in fabula. Reliqua ferè
comparata sunt ad voluptatem, sed non illibera-
lem. Non hoc est de honestare ordines, sed erudire.
Quapropter omnibus ordinibus, & privatim &
publicè rectius consultum fuerit, si depositâ quidvis
calumniandi rabie, candidis animis amplectamur
omnes, quicquid pio studio in publicam utilitatem
ad fertur. Aliis aliae sunt doles, & alios alia capiunt,
milleq; modis homines trahuntur ad pietatem.
Landatum est Iuvenci studium, qui sacram Evan-
geliorū historiam carmine prodidit. Nec sua laude
fraudatus est Arator, qui idē fecit in Acta Apostolo-
rū. Adversus hæreticos tubā intendit Hilarius:
agutatur Augustinus: Hieronymus dialogi pugnat:
Prudentius vario metri genere dimicat. Thomas &
Scotus dialeicticas ac Philosophia præsidis pugnant.
Simile studium omnium, sed dissimilis singulorum
ratio. Non reprehenditur diversitas, qua scopum
eundem petit. Prælegitur pueris Petrus Hispan.
quò dociliores veniant ad Arist. Multum enim pro-
movit,

movit, qui gustum dedit. At qui hic libellus si tenerè
pubi prælegatur, tradet illos ad multas disciplinas
magis habiles, ad poëticen, ad rhetoriken, ad physi-
cen, ad ethicen, demum ad ea quæ sunt pietatis Chri-
stianæ. Stulti personam suscepit factus ipse mearum
rerum Encomiastes: sed hoc me compulit, partim
quorundam improbitas, nihil non calumniantium,
partim Christianæ inventuris utilitas, in quam
oportet omnes omnibus studiis incumbere. Hæc ita
cum habeant, omnibusq; qui literas didicerunt, per-
spicua sint: est tamen quoddam hominum genus
mire bliteon, deputatos appellant Galli: opinor, quod
malè putari sint, aut certe plus satis putati, qui sic
pronuntiant de meis colloquiis: Opus esse fugiendum,
præserium monachis, quos illi religiosos appellant,
et adolescentibus, eo quod icinaria et abstinentia
Ecclesiæ parvi penderentur. B. Virginis et sanctorum
pro ludibrio haberentur suffragia: virginitas si con-
iugio conferatur, nullius esse, aut parvi momenti:
religionis etiam dissuaderetur omnibus ingressus,
quodq; in eo arduæ difficilesq; theologiae quæstiones,
grammaticulis proponantur, contra statuta per ma-
gistros in artibus iurata. Agnoscis, mi lector, Atticā
eloquentiam: ut ad postremum primo loco respon-
deam, quid artium magistri proponant gramicu-
lis, nescio: quæ tractantur in colloquiis de symbolo, de
missa, de ieiuniis, de votis, de confessione, nihil ha-
bent theologiae difficultatis, sed eius generis sunt,
ut non oporteat ea quenquam nescire. Et si pueris
præleguntur epistolæ Pauli, quid periculi est, si gu-

Ddd 3 suis

stus quidam illis prebeatur theologicæ disputationis. Ad hec cùm non ignorent pueris sophistices cāditatis perplexas de personis divinis statim questio-
 nes summae difficultatis proponi, ne dicā otiosæ sub-
 tilitatis, cur nolunt pueros hoc discere, quod ad com-
 munem vitam pertinet? Iam si putant nihil referre,
 quid sub qua persona dicatur, intelligent, opinor,
 quām multa compriātur in Evangelicis & Aposto-
 licis literis, quæ secundum hanc lēgē manifestā ha-
 bent blasphemiam. Multis locis approbo ieiunium,
 nusquam damno. Qui sècūs ad severat, eum decla-
 rabo impudentissime mentiri. Sed in pietate puerilè
 inquiunt, leguntur haec verba: Cūm ieiunio mihi ni-
 bil est negotii. Finge hec verba dici sub persona mi-
 litis aut temulenti, num protinus Erasmus damnat
 ieiunia? Non opinor. Nunc dicuntur ab adolescentे
 nondum adulto quam etatem lex non obstringit ad
 ieiunandum. Et tamen is adolescens præparat se ad
 iusta ieiunia. Sic enim subiicit: sed tamen si sensero
 opus prandio cœnoq; parcūs, quō me præbeam ala-
 criorem studiis pietatis per diem festum. Absinētias
 verò quām damnem, declarant haec verba quās sunt,
 in cōvivio profano: in plerisq; non res, sed animus dif-
 cernit nos à Iudeis. Illi manum abstinebant à certis
 cibis, velut ab immundis & animum inquinaturis:
 nos cùm intelligamus omnia munda esse mundis, tri-
 mē carni lascivienti, velut equo ferocieti, pabulum
 subducimus, quō magis sit audiens dīcto spiritui.
 Nonnunquam immoderatum suavium rerū usum
 abstinentiæ molestia castigamus. Paulo post reddi-
 rationem, quare Ecclesia interdixerit esum quorū-
 dans

dam ciborum. Omnibus, inquit, conducet. Nam tenuibus cochleis aut ranis licebit vesci, aut cepas, porrumq; arrodere, mediocres detrahent nonnihil quotidianis obsoniis: quod si quid divites deliciantur bac occasione, sua gulae imputent, non incusent ecclesiæ constitutionem. Mox loquor his similia. Rursus aliquanto post: Scio medicis magnopere damnatum esse piscium esum: sed secus visum est maioribus nostris, quibus obtemperare religiosum est. Inibi protinus doceo, hic vitandum etiam offendiculum infirmorū. Et què falsum est in colloquiis irrideri suffragia beata Virginis & aliorum sanctorum: sed illas irrideo, qui petunt à Sanctis, que non auderent à bono viro petere, aut hoc animo petant à certis divis, quasi hoc aut illud, hic, aut ille citius velit aut possit præstare, quam aliis, aut quam ipse Christus. Immò in puerili pietate sic loquitur puer: Salutem dixi nonnullis. Quibus: Christo ac divis aliquot. Et aliquanto post: Rursus tribus verbis saluto Iesum, ac divos divasq; omnes, sed nominatim Virginem matrem, tum eos, quos habeo mihi peculiares: & infra commemorat nominatim, quos divos salutes quotidie. Mirum verò si procul amans laudat, nuptias dicitq; castum coniugium non multum abesse à laude virginitatis, cum August. Patriarcharum polygamiam anteponat nostro cœlibatu. Quod obiiciunt de ingressu religionis, quam sit manifestæ vanitatis, declarant mea verba in virgine Misogamo. Sic enim loquitur virgo: dannas igitur hoc totū vitæ institutū? Respōdet iuvenis: Nequaquam, verū quemadmodum nemini suadere velim, ut quæ se in

Ddd 4 hoc

in hoc vitæ genus coniecerit, luctetetur emergere: ita
 nō dubitem hortari puellæ omneis præsertim indo-
 lis generose, ne setemere eò præcipitent, unde post
 se se non possint explicare. Hæc est illius colloquii
 conclusio, ut cung. certatum est argumentis. Obsecro,
 an hoc est omnibus dissuadere ingressum religionis?
 Non damnatur ingressus, sed præceps temeritas
 damnatur. Hæc igitur malitiosè detorquent ad ca-
 lumniam. At non perpendunt, quām multa illæ di-
scunt grammaticuli, que pugnant cum decretis Lu-
theranorum. In puerili pietate traditur ratio bene
 & utiliter audiendi Missam. Docetur ratio bene
 & efficaciter confitendi. Admonetur puer, ut ante-
 quam sumat Eucharistiam, confessione purget ani-
 mum. Ibidem docentur grammaticuli, que recepta
 sunt usu populi Christiani, quum tamen in sacris li-
 teris non habeantur, haec tenus esse conservanda, ne
 cui simus offendiculo. In prophano convivio do-
 centur magis obtemperandum Pontificum constitu-
 tionibus, quām medicorum consiliis: tantum admo-
 nentur, in necessitate cessare vigorem constitutio-
 nis humane. & mentem legislatoris. Ibidem probat
 quispiam benignitatem in monachorum collegia,
 modo detur ad usum, non ad luxum, & potissimum
 detur religionis disciplinam observantibus. De con-
 stitutionibus humanis hæc pronunciantur in collo-
 quio i^oχ^ovo^oayia. Pugnēt qui volent, ego censeo leges
 maiorum reverenter suscipiendas & observandas
 religiosè, velut à Deo profetas: nec esse tutum, nec
 esse piū de potestate publica sinistrā concipere aut
 serere

ferere suspicionem. Et si quid est tyrannidis, quod
 tamen non cogat ad impietatem, satius est ferre,
 quam seditione reluctari. Huiusmodi permulta grā-
 maticuli discunt ex meis colloquiis, quibus sic ob-
 murmurant isti. Sed indecorum est Theologum ioca-
 ri? saltem hoc mihi concedant apud pueros, quod ipsi
 permittunt sibi viri apud viros in vesperis, ut vo-
 cant, rem insulam insulso vocabulo. Insulas calu-
 mnias, quas in Hispaniis obiecere quidam, ostendi-
 mera esse somnia hominum nec sobriorum, nec lati-
 nè scientium. Nec minus indecum est, quod qui-
 dam pronunciavit hereticè dictum, quod in symbo-
 lo pater dicitur simpliciter author omnium. Verū
 is deceptus in scītia latini sermonis, existimat autho-
 rem nihil aliud, quam creatorem aut fabricatorem
 significare. At qui si consulat eos qui callent elegan-
 tiā Romani sermonis si evolvat Hilarium, aliōs-
 que vetustos authores, comperiet, autoritatem ac-
 cipi pro eo, quod Scholastici vocant rationem per-
 fectissimam principiū, eoque patri peculiariter tri-
 bununt, & authoris nomine sapè designant patrem,
 cum personas inter se conferunt. An pater recte di-
catur causa filii, nihil mea refert: quum nunquam
eo verbo sim abusus, nisi quod illud est verissimum,
nos de Deo non posse loqui, nisi verbis propriis:
nec magis proprium verbum est fons aut princi-
pium, aut origo, quam causa. Nam hinc mihi per-
 pendit, Lector, quales sint interdum, qui suis senten-
 tiis homines pertrahunt ad incendium. Nihil tur-
pius, quam reprehendere, quod non intelligas. At ista

Ddd 5 quidvis

quidvis calumniādi febris, quid aliud gignit, quam
amarulentiam ac dissidia? Quin potius aliena
candidē interpretēmur, nec statim nostra pro ora-
culis haberi velimus, nec eorum iudicia pro oraculis
ducamus qui quod legunt, non intelligunt. Vbi in
consilio est odium, ibi cæcum est iudicium. Pacifica-
tor universorum spiritus, qui suis organis variis uti-
tur modis, faciat nos omnes concordes & unanimis
in sana doctrina. sanctisq; moribus, quo contingat
pariter ad cœlestis Hierosolymæ, quæ nescit ulla dis-
sidia. consortium pervenire, Amen. Anno 1526.
12. Calend. Junias Basileæ.

D E S. E R A S. R O T E R O-
dami Vita.

Desiderius Erasmus Roterdamus natus est,
ad 5. Cal. Novemb. Anno Christi 1466.
Roterodami Hollandiae inferioris Germaniæ,
quā olim Battavi incoluerunt. Trajeti primū
in templo Cantor fuit, postea Daventriam venit,
ubi præceptore usus est Alexandro Hegio West-
phalo, qui cum Rudolpho Agricola, recenter ex
Italia reverso, amicitiam contraxerat, & ab eodē
Græcè docebatur. Orbatus paulò pōst utroq;
parente, in Cœnobium Canoniconum, quos La-
tīna interpretatione addita, Regulares appellāt,
tutoris improbitate, ex Daventriensi schola de-
tritus est: ubi Guilielmum Hermannum Gou-
densem, juvenem diligentissimum in literis so-
dale aliquot annos habuit. Audita nominis ejus,

Vid. Dominic. Baudij Epist. Centur. 2. Epist. 2.
ubi in alia refere trahunt à parentib; vocati-
te Gerhardum Gerhardi.